

לשוננו לעם

עורכים: שושנה בהט, יוסף עופר, דוד טלשיר

מתוך

כרך מד, תשנ"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

שושנה בהט

לשוננו היום – לידתה ואופייה

ראובן סיוון, בהתחדש לשון: חליפות ותמורות בעברית של ימינו, משרד הביטחון, תל-אביב התשנ"ג, 167 עמודים (עם מפתחות)

לשבח כפול ראוי משרד הביטחון. השבח האחד – שראה לפרסם ספר בעניין התחדשות לשוננו במאה השנים האחרונות במחשבה שיש בה בהתחדשות זו נכס לאומי ותרבותי, שעל היקף חשיבותו חייב לעמוד כל מי שבא לעולם בעשרות השנים האחרונות – שנים שהדיבור העברי בהן הוא דבר מובן מאליו שהעם בישראל אינו תוהה עוד איך אפשר בלעדיו. והשבח האחר – שראה להפקיד משימה זו של סיפור התחדשות לשוננו בידיו של ראובן סיוון שהוא ברה"כ בסוגיה זו על כל פרטיה ופניה השונים. ולא זו אף זו: אין כמו ראובן סיוון מומחה לספר על לבטי התחדשות לשוננו ודרכי התפתחותה בלשון המושכת קטנים וגדולים – לשון המצטיינת בפשטותה ובציוירותה. מורה בן מורה הוא, כפי שהוא מעיד על עצמו בהקדמה לספר, ואומנות זו שהחזיק בה כל שנותיו חותמה ניכר בכל דבריו. אף ניסיונו הממושך בהפצת דברים בנושא זה בכתב ובעל פה עמד לו למחבר בהרצאת הדברים.

ואף אמנם ימצא הקורא עניינים רבים מפרי עטו בשנים הקודמות משולבים בספר מאַלף זה – ולא-מעט מהם דברים שראו אור בסדרת לשוננו לעם שעורכיו ראו בראובן סיוון כתבא רבא בכל הקשור בתחיית לשוננו ופתחו לו שער רחב להיכנס לאכסנייתם כאורח קבוע ורצוי בכל עת. הספר על מאה שישים ושבעה עמודיו מחזיק פרקי היסטוריה מתקופת התחייה ובהם האישים הראשונים שחירפו נפשם על החייאת הלשון המדוברת והרחבת הלשון הכתובה במאבק בלתי נלאה כנגד קטני אמונה, שלא העלו על דעתם שאפשר לעשות לשון של כתב בלבד ללשון חיים היפה למדרש ולמעשה, ללשון לימודים וללשון השוק כאחד. ראובן סיוון משכיל

להפסיק מדי פעם בפעם את שטף הרצאתו כדי לספר לנו מעט על אישים אלו ואף תצלומיהם ניתנו בצדם בחינת "והיו עיניך רואות את מוריד". בפרקים אלו משוזרים הרבה מבעיותיהם שידיעתן קובעת ברכה לעצמה, כגון: מבטא "אשכנזי" או "ספרדי", לבטי מורים עבריים של אותם הימים, דרכי הרחבת הלשון וכיוצא בהם.

ויש גם פרקים מעניינים על מבנה לשוננו – בעיקר מבחינת אוצר המלים והביטויים שבה. אין כראובן סיוון בקי בתולדותיהן של מלים חדשות (שהוא קורא להן תחדשים), איך באו לעולם ומי היה מחוללן. בוחן הוא גורלן של מלים, שחיו חיים קצרים ופינו מקומן למלים אחרות ששפר מזלן להתקיים עד היום ודברים רבים אחרים על חיי המלים.

כללו של דבר: אוצר נאה העמיד ראובן סיוון לשאוב ממנו חכמה ודעת.

ולסיום: ידוע הוא ראובן סיוון כאחד העוסקים בפסיקות לשון ואת פסיקותיו כלל בעיקר בלקסיקון שלו. ספק, אם בספר זה שנועד לספר על התחדשות הלשון יש מקום לכלול את פסיקותיו אלה.

אף סיפוריו האישיים שנתפרסמו כ"חוויית בלשון" ספק אם משתלבים הם במהותו של הספר, אבל אהובים היו על קהל הקוראים בשעתם ומוסיפים הם נופך של הומור גם לספר זה, וההומור בריא הוא לגוף מכל מקום.

יישר כוחו של ראובן סיוון שלא נס ליחו גם בהגיעו לגבורות.